

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

“ ___ ” _____ 2018 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему: «Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку
м'яса та м'ясних виробів України»

Виконавець:
студента заочного факультету

Кравчик Владислав Віталійович _____

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Янковий Володимир Олександрович _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ КОН'ЮНКТУРНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	7
1.1. Поняття ринкової кон'юнктури та її основні показники	7
1.2. Основні положення методики дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку	15
1.3. Аналіз стану світового ринку м'яса і м'ясних виробів	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА І М'ЯСНИХ ВИРОБІВ УКРАЇНИ	38
2.1 Загальна характеристика ринку м'яса і м'ясних виробів України	38
2.2 Дослідження стану сировинного сектору українського ринку м'яса і м'ясних виробів.....	49
2.3 Оцінка основних показників кон'юнктури ринку м'яса і.....	59
м'ясних виробів в Україні	59
2.4. Аналіз експортно-імпортного потенціалу ринку м'яса і.....	69
м'ясних виробів України	69
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ М'ЯСА І М'ЯСНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ.....	87
3.1 Прогнозування розвитку ринку м'яса і м'ясних виробів України	87
3.2 Визначення проблем стримування розвитку ринку м'яса і м'ясних виробів в Україні.....	94
ВИСНОВКИ	104
Список використаних джерел	107

ВСТУП

Актуальність теми. Членство в СОТ і підписання Україною та Європейським Союзом Угоди про асоціацію, складовою якої є Угода про Глибоку та Всеосяжну Зону Вільної Торгівлі, що вступила в силу з 1 січня 2016 року, для нашої країни є одним із найбільших надбань (з точки зору формування світоглядних перспектив та суспільного розвитку) і одночасно викликом (з точки зору забезпечення економічного зростання країни, пошуку внутрішніх джерел та спонукальних мотивів). Економічний розвиток передбачає ефективне функціонування всіх товарних ринків України, зокрема ринку м'яса і м'ясопродуктів, шляхом підтримання рівноважної ринкової кон'юнктури та оптимальної місткості ринку.

Продукція м'ясного ринку розглядається як стабільне джерело наповнення внутрішнього продовольчого ринку України, тобто забезпечення продовольчої безпеки держави, та розширення експортного потенціалу країни.

Характерною рисою сучасного ринку м'яса та м'ясопродуктів України є незбалансованість і неефективність його розвитку – постійні коливання обсягів виробництва, стрімке падіння споживання продукції ринку, висока залежність від імпоротної сировини. Найбільш серйозними загрозами є гострий дефіцит на ринку вітчизняної м'ясної сировини, нестабільність макроекономічної ситуації, недостатні темпи росту платоспроможного попиту, нестача високотехнологічного устаткування по переробці м'яса. Внаслідок цього слабкими сторонами більшості виробників м'ясної продукції є переважання екстенсивного шляху розвитку виробництва, відносно невисока конкурентоспроможність продукції та її низька якість. У цих умовах необхідно здійснити ряд негайних заходів, спрямованих на підвищення продовольчої безпеки країни й ріст рівня конкурентоспроможності виробників м'яса і м'ясопродуктів на українському та світовому ринках.

Теоретико-методичні та науково-практичні засади підвищення ефективності функціонування ринку м'яса і м'ясопродуктів України та

зростання рівня конкурентоспроможності галузі м'ясного тваринництва широко висвітлені в наукових працях О. П. Афанасьєвої [1], Ю. Г. Бочарової [3], К. М. Власової [4], Н. Г. Грибана [5], А. Д. Драгана [6], О. В. Жегуса [7], Г. О. Кундєєвої [8], П. Р. Пуцентейла [9], О. В. Романишина [10], І. Ю. Сальмана [11], О. В. Шлапака [12] та інших.

У роботах вказаних авторів закладено науковий і практичний фундамент дослідження та прогнозування ринку м'яса і м'ясопродуктів України. Проте, ряд проблем даного ринку залишаються не повною мірою вирішеними. Так, на зростання виробництва м'ясної продукції, підвищення її конкурентоспроможності впливає безліч економічних і організаційних чинників, які з часом піддаються істотним змінам як за спрямованістю, так і за ступенем впливу на основні процеси.

Саме необхідність постійного моніторингу змін тенденцій функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів України зумовила вибір теми, постановку мети і завдань дослідження.

Мета дипломної роботи полягає в узагальненні теоретичних аспектів кон'юктурних досліджень товарних ринків, в аналізі сучасного стану на ринку м'яса України та світу, у виявленні прогнозних перспектив ринку м'яса та м'ясопродуктів України в контексті основних завдань державної економічної політики.

Для досягнення поставленої мети в роботі передбачено виконання таких основних **завдань**:

1. Визначити економічну сутність поняття «ринкова кон'юктура» та кон'юктурні особливості товарного ринку.
2. Охарактеризувати методика дослідження та прогнозування кон'юктури ринку.
3. Дослідити сучасний стан функціонування світового ринку м'яса і м'ясопродуктів.
4. Надати загальну характеристику ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

5. Провести дослідження стану сировинного сектору українського ринку м'яса і м'ясопродуктів.

6. Оцінити основні показники кон'юнктури ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

7. Проаналізувати експортно-імпортний потенціал ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

8. Спрогнозувати розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

9. Визначити проблеми, що стримують збалансований розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

10. Обґрунтувати шляхи підвищення ефективності функціонування ринку м'яса і м'ясопродуктів України.

Об'єктом дослідження є процес функціонування ринку м'яса та м'ясопродуктів України.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та прикладних аспектів кон'юнктурних досліджень та прогнозування попиту на товарному ринку м'яса і м'ясопродуктів.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження стали положення класиків економічної науки, роботи провідних вітчизняних і зарубіжних учених. Вірогідність і обґрунтованість одержаних результатів роботи обумовлено використанням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання: системного аналізу та синтезу (дослідження стану сировинного сектору українського ринку м'яса і м'ясопродуктів, тенденцій функціонування світового ринку); ретроспективного аналізу (дослідження динаміки виробництва сировинних ресурсів, м'яса і м'ясопродуктів, фонду споживання продукції, динаміки індексу цін); методів статистичного, логічного, структурного аналізу (дослідження показників кон'юнктури ринку м'яса і м'ясопродуктів України, структури виробництва, експортно-імпортного потенціалу даного ринку); рейтингового аналізу (ранжування областей України за рівнем споживання м'яса і м'ясопродуктів);

PESTLE-аналізу (висвітлення проблемних факторів, що впливають на збалансований розвиток ринку м'яса і м'ясопродуктів України); методів прогнозування (прогноз виробництва та споживання м'яса і м'ясопродуктів в Україні на наступні роки); індексного аналізу (характер прояву сезонності та її вплив на виробництво м'яса і м'ясопродуктів в Україні).

Інформаційною базою дослідження стали вітчизняні та зарубіжні публікації і монографічні видання, відображені в них результати теоретичних і методичних розробок; матеріали Державної служби статистики України, Міністерства аграрної політики і продовольства України та інших державних інституцій; закони і нормативні матеріали, що регламентують функціонування м'ясопереробної галузі та м'ясного тваринництва; результати наукових досліджень, проведених провідними інститутами України, а також безпосередньо автором.

Публікації. За матеріалами дослідження було опубліковано статтю "Дослідження та прогнозування кон'юнктури ринку м'яса та м'ясних виробів України " в науковому студентському віснику №29 .м. Одеса 2018 рік.

ВИСНОВКИ

1. Кон'юнктура ринку – економічна ситуація, що складається на ринку і характеризується рівнями попиту та пропозиції, ринковою активністю, цінами, обсягами продажів, рухом процентних ставок, валютного курсу, заробітної плати, дивідендів, а також динамікою виробництва і споживання.

2. Тенденції на одних ринках не можна механічно переносити на інші, навіть суміжні ринки. Ситуація на ринку певного товару значною мірою залежить від стану на ринках інших товарів. Це положення справедливе стосовно як однієї номенклатурної групи, так і продукції різних галузей.

3. Кон'юнктура потребує постійних, безперервних досліджень та прогнозів. Тому виникає необхідність методологічної основи, котра враховує найбільшу кількість факторів, принципів, показників та методів. Результати кон'юнктурних досліджень можуть бути використані для різних цілей, таких як складання економічних та технічних прогнозів, визначення перспективних напрямів наукових досліджень, складання бізнес-планів, оскільки результати таких досліджень дають змогу знизити ризики під час проектування управлінських рішень.

4. Прогнозування кон'юнктури ринку – це вивчення стану ринку, що формується певними факторами і виражається в конкретних показниках. Оскільки при різних обставинах один і той самий фактор може впливати по-різному на ситуацію, при аналізі й прогнозуванні особливе місце повинно бути надане векторному напрямку впливу кожного з них.

5. Фактичний рівень споживання м'яса в Україні значно нижчий як від раціонального, так і від мінімального нормативного показника. Оскільки м'ясопродукти належать до однієї з найважливіших продовольчих груп, йдеться про значні відхилення від рекомендованих стандартів харчування

6. Важливий тренд на ринку м'яса — повернення на нього аграрних підприємств, частка яких у структурі виробництва торік становила 64% проти 36% у господарств населення.

7. Основою ефективного функціонування аграрного ринку є агропромисловий комплекс, що включає сільське господарство, переробну й харчову промисловість, торговельні, промислові, а також інші підприємства й організації, що здійснюють обслуговування галузей АПК

8. Динаміка аграрного ринку, коливання його кон'юнктури в найбільш концентрованому вигі ляді проявляються у змінах ринкових цін. Тому дослідження аграрного ринку безпосередньо пов'язане з аналізом проблеми формування й динаміки ринкової ціни.

9. Аграрний ринок та його кон'юнктуру необі хідно розглядати не просто як сферу обміну, певне співвідношення між попитом і пропозицією, відірвано від інших економічних процесів, а в тісному взаємозв'язку з процесами виробництва, розподілу й споживання.

10. За останні п'ять років обсяг експорту м'яса ВРХ (свіжого, охолодженого та замороженого) з України збільшився більш ніж в два рази, досягнувши за результатами 2017 р. абсолютного максимуму — 35,1 тис. тонн

11. В структурі експорту досить вагому частку стали займати країни Азії (10%) та Африки (4%).

12. Субсахарська Африка в цілому та мікросередовища кожної із деталізованих у даному звіті країн зокрема доцільне визначити є напрямки для початку роботи в ринку

13. Китайський ринок м'яса та м'ясних продуктів має значний потенціал для зростання, що робить його привабливим ринком для торговельних партнерів, в тому числі і для України.

14. Обсяг споживання м'ясопродуктів населенням залежить насамперед від попиту на продукцію, який слід розглядати з двох сторін: перша – забезпечення фізіологічних потреб людини, друга – купівельна спроможність населення.

15. Значно скоротилося виробництво м'яса сільськогосподарськими підприємствами через несприятливу цінову ситуацію. Виробництво залишається збитковим. Основною проблемою при формуванні прибутку

товаровиробників залишається собівартість, особливо за умови відсутності міжгалузевого балансу економічних інтересів.

16. Сьогодні спостерігається зниження показника середньої рентабельності і зростання кількості збиткових підприємств. Однак, через значні витрати на виробництво та загальний дефіцит на ринку, ціни залишаються високими, за винятком курятини, виробництво якої забезпечує швидкий прибуток, внаслідок менш тривалого виробничого циклу, що є причиною значних інвестицій у галузь птахівництва.

17. Для підвищення рівня рентабельності м'ясопереробних підприємств необхідно об'єднати в кластерну систему виробництво, переробку та реалізацію готової продукції.

18. При зваженій інвестиційній політиці на всіх підприємствах – учасниках технологічного процесу (від виробництва сільськогосподарської сировини до реалізації кінцевої продукції) можна досягти стабільного розвитку сировинної бази, що позитивно впливатиме на вирішення основних проблем, стабілізацію та успішну роботу всього м'ясопереробного комплексу.

19. Аналіз параметрів кореляційно-регресійної моделі, що наведено вище, дозволяє дійти висновку про прийнятність та достатньо високу точність застосування її під час дослідження й прогнозування параметру, що оцінювався.

Список використаних джерел

1. Афанасьєва О. П. Системний підхід до маркетингового дослідження товарного ринку м'яса та м'ясопродуктів / О. П. Афанасьєва // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2014. – № 2. – С. 95-106.
2. Бочарова Ю. Г. Концентрація та конкуренція на світовому ринку м'яса / Ю. Г. Бочарова // БізнесІнформ. – 2016. – №3. – С. 18-23.
3. Власова К. М. Тенденції та перспективи розвитку м'ясопереробної галузі України в умовах поглиблення інтеграції торгівлі з ЄС / К. М. Власова // БізнесІнформ. – 2016. – № 5. – С. 32-39.
4. Грибан Н. Г. Проблеми та перспективи розвитку м'ясопереробної галузі аграрного сектора / Н. Г. Грибан // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2013. – № 2(79). – С. 159-164.
5. Драган А.Д. Класифікація факторів м'ясопереробних виробництв, які визначають ціноутворення підприємств галузі / А.Д. Драган // Інтелект ХХІ. – 2014. – № 3. – С. 46-53.
6. Жегус О. В. Стратегічний аналіз умов та чинників розвитку регіонального ринку м'яса та м'ясопродуктів / О. В. Жегус // A New Role of Marketing and Communication Technologies in Business and Society: local and global aspects. – 2015. – С. 392-400.
7. Кундєєва, Г. О. М'ясна промисловість у вирішенні продовольчої безпеки / Г. О. Кундєєва // Агроінком. – 2013. – № 7-9. – С. 56-62.
8. Кундєєва, Г. О. М'ясна галузь : монографія / Г. О. Кундєєва // Продовольча безпека: сутність, стан та особливості забезпечення. – К. : Кондор, 2013. – С. 7-37, 246-268.
9. Пуцентейло П. Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика : монограф. – Тернопіль : ВПЦ “Економічна думка ТНЕ”, 2011. – 420 с.
10. Романишин О. В. Особливості формування ринку м'яса в Україні / О. В. Романишин // Інноваційна економіка. – 2013. – № 8. – С. 233-237.

11. Сальман І. Ю. Роль і місце українських товаровиробників на світовому ринку м'яса та м'ясопродуктів / І. Ю. Сальман, М. І. Ібатуллін // Інвестиції: практика та досвід. Економічна наука. – 2015. – № 20.
12. Шлапак О. В. Стратегічні напрями розвитку м'ясного скотарства в Україні / О. В. Шлапак // Економіка України. – 2013. – № 3.
13. Дерев'яно Т. Маркетинговий аналіз кон'юнктури товарного ринку / Т. Дерев'яно // Маркетинг в Україні. – 2011. – № 3. – С. 35-37
14. Єрмак Л.О. Державне регулювання економіки в контексті продовольчої безпеки / Є.О. Єрмак // Регуляторні механізми у сфері виробництва та споживання товарів в умовах інтеграційних процесів : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Миколаїв, 2010. – С. 66–68.
15. Кощій О.В. Теоретичні засади багатоциклічності формування економічної кон'юнктури / О.В. Кощій // Економічні науки. Серія Економічна теорія та економічна історія. Збірник наукових праць. ЛНТУ. - Випуск 6 (23). - Ч. 1. - Луцьк, 2009.
16. Экономическая энциклопедия [Текст] / под ред. Л. И. Абалкина. М.: Экономика, 1999. - 1055 с.
17. Войчак А. В. "Маркетинговий менеджмент". Київ – КНЕУ, 1998р.
18. Ильенкова Н. Д. "Спрос: анализ и управление" під редакцією. И. К. Белявского. Москва – 2000р.
19. Ковалёв А. И., Войленко В. В. "Маркетинговий аналіз". Москва – Центр економіки и маркетинга, 2000р.
20. Симонова Н. Е. "Методы анализа рынка". Москва –2000р.
21. Кучеренко В.Р., Карпов В.А. Основи економічної кон'юнктури. Навчальний посібник. Київ – 2004р.
22. Продовольственная и сельскохозяйственная организация объединенных наций. – [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.fao.org/home/ru/>
23. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.] ; за ред. М. В.

Присяжнюка, М. В. Зубця, П. Т. Саблука, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.

24. Березівський П. С. Стратегічні пріоритети розвитку м'ясного скотарства / П. С. Березівський // Сталий розвиток економіки. – 2011. – № 6. – С. 165–169.

25. Витрати та ефективність виробництва продукції в сільськогосподарських підприємствах (моніторинг) / [Ю. П. Воскобійник, О. Г. Шпикуляк, А. В. Тіней та ін.]; за ред. Ю. П. Воскобійника, О. Г. Шпикуляка. – К. : ННЦ ІАЕ, 2010. – 343 с.

26. Дудар Т. Г. Формування ринку конкурентоспроможної агропродовольчої продукції: теорія, методика, перспективи : моногр. / Т. Г. Дудар, В. Т. Дудар. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 246 с.

27. Закон України “Про оптові ринки сільськогосподарської продукції” від 25.06.2009 № 1561-VI // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2009. – № 51. – Ст. 755.

28. Калинчик Н. В. Развитие и эффективное функционирование предприятий на рынке говядины : моногр. / Н. В. Калинчик, О. А. Саенко, В. В. Россоха. – К. : ННЦ ІАЕ, 2009. – 212 с.

29. Копитець Н. Г. Функціонування системи збуту продукції скотарства: теоретико-практичний аспект : моногр. / Н. Г. Копитець. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 210 с.

30. Логоша Р. В. Аналіз сучасного стану експорту м'ясної продукції / Р. В. Логоша // Економіка АПК. – 2009. – № 10. – С. 120–124.

31. Одінцов М. М. Формування і розвиток ринку продуктів тваринництва : моногр. / М. М. Одінцов. – Черкаси : Брама-Україна, 2009. – 296 с.

32. Пуцентейло П. Р. Конкурентоспроможність м'ясного скотарства України: теорія і практика : моногр. / П. Р. Пуцентейло. – Тернопіль : ВПЦ “Економічна думка ТНЕУ”, 2011. – 420 с.

33. Стельмащук А. М. Становлення сталого розвитку тваринницькопродуктового комплексу / А. М. Стельмащук // Інноваційна економіка. – 2010. – № 5. – С. 57–62.
34. Державна служба статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
35. Технологія м'яса та м'ясних продуктів: Підручник / М.М. Клименко, Л.Г. Віннікова, І.Г. Береза та ін.; За ред. М.М. Клименка. — К.: Вища освіта, 2006. — 640 с.: іл.
36. Новоселов А. Теория региональных рынков / А. Новоселов; Отв. ред. А. Бервальд. — Ростов н/Д: Феникс, 2002. — 446 с.
37. Зомбарт В. Современный капитализм [В 3 т.] / В. Зомбарт; пер. с нем. под общ. ред. В. Базаирова [псевд.]. — М.: Гос. изд-во, 1929. — Т. 3: Хозяйственная жизнь в эпоху развитого капитализма. Полутом 2. Процесс — народное хозяйство в целом: пер. С. Вольского и Б. Жуховецкой; с предисл. И. Альтера. — 1930. — 584 с.
38. Пископель Ф. Основы изучения конъюнктуры капиталистического хозяйства / Ф. Пископель. — М.: Международные отношения, 1960. — 292 с.
39. Петровская Л. Модели конъюнктуры: сравнительный анализ / Л. Петровская. — Минск: Университетское, 1992. — 101 с.
40. Кондратьев Н. Основные проблемы экономической статики и динамики / Н. Кондратьев. — М., ДиректМедиа, 2007. — 403 с.
41. Макроэкономика: учебн. / [В.Гальперин, П. Гребенников, А. Леусский, Л. Тарасевич]; общ. ред. Л. Тарасевича. — СПб.: Экон. шк., 1994. — 398 с.
42. Вопросы теории экономической конъюнктуры: учеб. пос. / [В. Клинов, А. Мануковский, Е. Хартуков, Л. Цыгичко]. — М.: МГИМО, 1989. — 153 с.
43. Селигмен Б. Основные течения современной экономической мысли: пер. с англ./Б. Селигмен. — М.: Прогресс, 1968. — 600 с.

44. Маршалл А. Основы экономической науки / А. Маршалл; В. Бомкин (пер. с англ.); Дж. Кейнс (предисл.). — М.: Эксмо, 2007. — 832 с.
45. Экономический разведывательный отдел. Economist Intelligence Unit. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.eiu.com/home.aspx>
46. Центральна статистична організація COSIT. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.cosit.gov.iq/en>
47. Міністерство сільського господарства США (USDA) Офіційний сайт [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.usda.gov>
48. А. Бурка, В. Гонтар, О. Кищук, В. Костомаха, А. Панкратов, Р. Поліщук, Б. Шаповал, А. Ярмач. Практичний довідник експортера м'ясної продукції. / [А. Бурка, В. Гонтар, О. Кищук, В. Костомаха, А. Панкратов, Р. Поліщук, Б. Шаповал, А. Ярмач.]. — 2017. — 104 с.
49. Баль- Прилипко Л.В. Актуальні проблеми галузі / Л.В. Баль- Прилипко // Актуальні проблеми галузі-2016.- с.6-19.
50. Корниенко И. Состояние и перспективы мясной отрасли в Украине / И. Корниенко // Мясное дело. — 2010. — № 3. — С. 30–31.
51. Рибачок Н. Поковбасимо // Н. Рибачок, А. Максимчук. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.vlasnasprava.info/ua/business_az/how_to_start/
52. Мамчур Л. В. Оцінка сучасного стану виробництва м'яса в Україні / Л. В. Мамчур // Економіка АПК. — 2008. — №12 — С. 55–58.
53. Гримак А. В. Економічна сутність та об'єктивна необхідність формування ринку продукції м'ясного скотарства / А. В. Гримак // Мясной бизнес. — 2009. — №1 — С.44–76.